

جزیره‌های آن سوی قانون

کامبیز نوروزی

حقوق‌دان

مسئله ما قانون است و قانون نیست. مشکل مزمن جامعه ما قانون‌گذاری‌های غلط و اجرانشدن قانون است. همه از لزوم قانون‌گذاری صحیح و حاکمیت قانون سخن می‌گویند، اما داستان قانون‌گذاری‌های رؤیایی و مغایر با واقعیت‌ها و نقض مکرر قوانین ادامه دارد. ما حقوقی‌ها می‌توانیم بر اساس روش‌شناسی و اصول و قواعد حقوقی تشخیص دهیم که یک قانون اجرا شده است یا نه و موارد نقض چه بوده است. اما پرسش جدی اینجاست که چرا قانون نقض می‌شود؟

اگر حاکمیت قانون و برقراری نظم کارآمد حقوقی، شرط لازم برای مبارزه با بحران‌های استخوان‌شکن باشد که هست، اگر بدون نظم حقوقی کارآمد و عمل به قانون، رشد و توسعه و تعالی ممکن نباشد که نیست، سخن‌گفتن مکرر از قانون‌شکنی و نادرستی قوانین، دردی از ریشه‌ها دوا نمی‌کند. درست است که تحلیل حقوقی رفتارهای سازمان‌های حکمرانی نشان‌دهنده قانونی‌بودن و غیرقانونی‌بودن تصمیمات و اقدامات است، ولی نمی‌تواند درد اصلی و بنیادکن، یعنی علل و عوامل رواج گسیختگی قانون و نظم در کشور را نشان بدهد و تحلیل‌کند. به آن سوی قانون سفر کنید و بگردید ببینید در ساختار قدرت چه عوامل و شرایطی وجود دارد که نمی‌گذارد نظام قانون‌گذاری کشور درست عمل کند و قوانین درست، دقیق و مسئولانه اجرا شوند. آنها را بیابید و اصلاح کنید تا جلوی وخامت بیشتر اوضاع گرفته شود. در این بررسی، غیر از بررسی حقوقی برای یافتن قوانین و مقرراتی که موجب بروز اختلال در نظم و فساد می‌شوند، متخصصان مختلف، به‌ویژه اقتصاددان‌ها، جامعه‌شناس‌ها، آسایش‌شناس‌های مجرب و کارکشته، باید به کار وارد شوند و سخن آنها شنیده شود و مبنای عمل قرار گیرد. اما مانع بزرگی بر سر این راه وجود دارد. گروه‌هایی در کشور هستند که گفتار و رفتار آنها بیرون از چارچوب‌های حقوقی بوده و بدون هر منطق علمی و در نظر گرفتن منافع ملی، به هر وسیله‌ای برای پیشبرد اهداف خود و توسعه منافع فردی و گروهی‌شان عمل می‌کنند. به عبارتی آن‌سوتر از قانون یک جزیره اختصاصی درست کرده‌اند که در آن فقط منافع ساکنان جزیره ملاک است نه منافع و مصالح ملی. ساکنان این جزیره نه به مردم نگاه می‌کنند و نه به قانون؛ کسی را که غیر از خود بدانند، راه نمی‌دهند. خودی‌بودن تنها ملاک و معیار برای نشستن بر صندلی قدرت است. بیم و هراس می‌آفرینند تا دیگران مرعوب و سساکت شوند. از سخن‌گفتن درباره وضعیت گذشته و آینده کشور می‌گریزند که مبادا خطاهای آنها هویدا شود. دوست‌نداران از تجربه‌پند و عبرت‌بگیرنده؛ که پندآموزی سبب رسوایی است. بر فسادها پرده می‌کشند، مگر آنکه بخواهند تبلیغی علیه رقیب علم کنند. کوچک‌ترها را بالا می‌کشند تا راحت‌تر آنها را به کیش خویش بیاورند و… آنها در راه راست به مقصد نمی‌رسند. قانون زمانی می‌تواند به نظم حقوقی بینجامد که قرائم، عادلانه و مورد مقبولیت عمومی باشد. وجود جریان‌هایی که در مصونیت کامل، قادر به نقض قانون باشند و حتی در مرحله وضع مقررات هم فقط به توسعه قدرت خود می‌اندیشند، مانع بزرگی است برای برقراری نظم و اصلاح امور. به همین سبب است که هر آنچه متخصصان برجسته اقتصاد، جامعه‌شناسی، حقوق و حتی رشته‌های فنی و مهندسی می‌گویند و می‌نویسند، در لایرنت‌های این بخش طنینی پیدا نمی‌کند و حتی اصلا وارد نمی‌شود. صاحب‌نظران بر حسب احساس مسئولیت شخصی و حرفه‌ای می‌نویسند و می‌گویند و سخن آنها در جامعه مدنی پژواک می‌یابد، اما معمولاً در ساخت

قدرت به آنها اعتنایی نمی‌شود و به سادگی از کنش‌اش می‌گذرند. این تناقض عمیق اجاره هر حرکت اصلاحی را می‌گیرد و تا در بر این باشنه می‌چرخد، قانون و نظم حقوق بیشتر به افسانه شباهت می‌برد تا هر چیز دیگر. اگرچه عوامل دیگری در بروز وضعیت بی‌حقوقی اثرگذارند، اما تا زمانی که مانعی به نام جزیره‌های آن سوی قانون وجود دارد، در بر همین پاشنه خواهد چرخید که تاکنون چرخیده است. از سوی دیگر، گزارش‌های رسمی و تحلیل‌های متخصصان از انواع نترازی‌های کشور، تصویری پیش‌روان ما می‌گذارد که در آن، زمان چندانی برای احیا نیست و زمان اگر بگذرد، درمان نیز بیوده می‌شود. آقای پزشکشان در جست‌وجوی وفاق باید همت کرده و با همراهی و مشارکت بخش‌های مختلف نظام که دل در گرو این ملک دارند و سعادت مردم را می‌طلبند، سریع‌تر از هر کار دیگر باید فکری به حال این مانع بزرگ کند تا راه برای کارهای اصلاحی و احیای نظم تا اندازه‌های هموار شود. این، کار بزرگ می‌خواهد و همراهی بزرگان.

چهارشنبه ۱۲ دی ۱۴۰۳
۳۰ جمادی‌الثانی ۱۴۴۶
۱ ژانویه ۲۰۲۵
سال بیست‌ویکم
شماره ۵۰۱۵
۲۰ هزار تومان
۱۲ صفحه

روزنامه

آغازسال نو میلادی را تبریک می‌گوییم

رئیس‌جمهوری از موافقت رهبری با طرح دوباره موضوع پالرمو و CFT خبر داد

روز خوب FATF

وحیده کریمی: «اف‌ای‌تی‌اف» بار دیگر در مجمع تشخیص مصلحت نظام بررسی خواهد شد؛ خبری که صبح دیزوز با پست عبدالناصر همتی در شبکه ایکس شکل جدی به خود گرفت و ظهر هم رئیس‌جمهور در جمع اعضای اتاق بازرگانی آن را تأیید کرد و در نهایت دهنوی، رئیس مرکز ارزیابی و نظارت راهبردی اجرای سیاست‌های کلی نظام، هم در بیان جزئیات نامه رئیس‌جمهور به رهبر انقلاب درباره اف‌ای‌تی‌اف گفت: «رهبر انقلاب صرفاً با بررسی مجدد اف‌ای‌تی‌اف موافقت کردند». براساس این با درخواست رئیس‌جمهور و موافقت رهبری، یک‌گام بزرگ برای خروج ایران از لیست سیاه گروه ویژه اقدام مالی برداشته شده است. گامی که اگر با همراهی مجمع تشخیص مصلحت نظام همراه شود، می‌توان به پایان خودتحریمی ایران خوش‌بین شد، زیرا مدت‌هاست کارشناسان تأکید می‌کنند حتی اگر تحریم‌ها رفع شوند، بدون اف‌ای‌تی‌اف مبادلات

کارشناسان می‌گویند شرایط دشوار و پیچیده‌ای برای اصلاح سیاست‌های ارزی پیش‌روی دولت قرار گرفته است

دلار سرسخت

صفحه ۴

یادداشت

مجازات دسته‌جمعی برای یک اتهام بدون متهم

میلادصفائی

مدیر توسعه کسب‌وکار صرافی کیف پول من

رسیدگی به چه شکل خواهد بود. وقتی اصل بر متهم‌بودن کل فعالان یک حوزه گذاشته شود، ریسک سرمایه‌گذاری به طور چشمگیری بالا می‌رود و اعتماد عمومی به سیاست‌گذار و نهادهای نظارتی کاهش می‌یابد. علاوه‌براین کسب‌وکارهای سالمی که مطابق با دستورالعمل‌های موجود عمل می‌کنند، نیز خسارات جبران‌ناپذیری را متحمل خواهند شد.

لزوم ارائه دلایل روشن و تبیین دقیق اتهام

از نهادهای مسئول انتظار می‌رود در صورت وجود هرگونه تخلف آشکار، مستندات لازم را –حتی به طور خلاصه– در اختیار افکار عمومی قرار دهند تا مشخص شود چه صرافی یا پرداخت‌یار خاصی، به چه شکل و در چه ابعادی مرتکب پول‌شویی یا سفته‌بازی شده است. اگر این‌گونه شفاف‌سازی نشود، بستن درگاه‌های پرداخت بدون شواهد اثبات‌شده، نه‌تنها به بی‌اعتمادی عمیق‌تر در جامعه دامن می‌زند، بلکه کسب‌وکارهای سالم را که می‌توانستند در چارچوب مقررات به فعالیت ادامه دهند، بی‌دلیل از گردونه رقابت خارج می‌کند.

پیشنهادهایی برای ساماندهی نظارت بر عملکرد صرافی‌ها

۱. تدوین ضوابط روشن در قالب قانون یا آیین‌نامه قانون‌گذار و نهادهای ذی‌ربط، باید در زمینه مبارزه با پول‌شویی و سفته‌بازی

یادداشت

ملاحظات آینده دونالد ترامپ در سیاست خارجی

کیکاووس پورابوبی

ایالات متحده آمریکا، تغییر موازنه قدرت را در سیاست سخت و نرم خارجی خود نمی‌پذیرد و همچنان درصدد خواهد بود بر تمام یا بخشی از نظام بین‌الملل حکمرانی و تسلط داشته باشد؛ اگرچه نوع روابط خود را به گونه‌های دیگر تعریف خواهد کرد اما ثبات بین‌المللی در اولویت سیاست خارجی‌اش خواهد بود و برخلاف کسانی که مدعی‌اند دوره پراشویی در نظام بین‌الملل رخ خواهد داد، تصور می‌شود حفظ و حتی ارتقای نظم موجود در دستور کار ایشان قرار گیرد و ثبات هژمونیک همچنان دنبال شود که در آن درجاتی از نظم سلسله‌مراتبی حاکم است، یا سیستم آتارشی یعنی سیستمی که فاقد اقتدار مرکزی بین‌المللی است، بیگیری خواهد شد. این سیستم می‌خواهد توضیح دهد که چگونه همکاری می‌تواند بین قدرت‌های بزرگ ظهور یابد و چگونه نظم‌های بین‌المللی، مقررات، هنجارها و نهادها پدیدار و حفظ می‌شوند. پیش‌بینی اساسی این نظریه آن است که هر نظم بین‌المللی تنها تا آنجا ثبات دارد که روابط اقتدار در آن به وسیله توزیع اساسی قدرت حفظ شود. براساس این نظریه نظم جهانی شدن کنونی از طریق قدرت آمریکا حفظ می‌شود و این احتمال وجود دارد که از طرف بازیگرانی از قبیل چین که در حال قدرت‌گرفتن است به چالش کشیده شود، بنابراین تلاش و بیگیری می‌شود تا نظریه اقتدار انجام نشود. نتیجه می‌گیریم که دولت‌های مسلط ترجیح می‌دهند که رهبری را در دست داشته باشند. هرچه دولت‌ها در مقایسه با دولت مسلط قوی‌تر نشوند، احتمال اینکه رهبری آن قدرت را به چالش بکشند، بیشتر است و احتمال این برخورد هنگامی که قدرت دو طرف به سمت هم‌ترازی نزدیک‌تر می‌شود، بیشتر می‌شود. برای نمونه هرچه چین قوی‌تر شود، احتمال نارضاایتی‌اش از نظم جهانی به رهبری آمریکا بیشتر می‌شود و امکان تغییر قدرت می‌تواند صورت گیرد. در درون این نظریه پیش‌بینی می‌شود که یک جنگ یا دست‌کم یک رقابت به سبک جنگ سرد بین ایالات متحده و چین محتمل است، مگر اینکه رشد چین کندتر شود یا واشنگتن راهی برای برآورده‌کردن ترجیحات چین بیابد. دراین‌بین

پیام رهبر انقلاب اسلامی به نشست افق تحول رسانه ملی:

در عرصه رسانه باید دقت

تلاش و ابتکار خود را

مضاعف کنیم

۲

برگزیده‌ها

جنگ‌های بی‌پایان و مأموریت دشوار رئیس‌جمهور جدید آمریکا

ترامپ و چالش‌های جهانی ۲۰۲۵

گزارشی از وضعیت پروژه‌های مشارکتی شهرداری در صحن شورای شهر تهران

هشدار تکراری هوا به سران قوا

۱۰

گزارش «شرق» از قربانی‌های جنسی که تنها می‌ماند و لزوم حمایت روانی و قانونی از آنها پس از آزادی مجرم یا متهم

دیده نمی‌شویم

۸

این گفت‌وگو را در صفحه ۲ بخوانید.عکس: Gettyimages

یک کتاب، یک نویسنده: گفت‌وگوی احمد غلامی با محمدمهدی اردبیلی

مسئولیت روشنفکر رادیکال

۶

یادداشت

جمی نماد اخلاق و سیاست

محمدرضا یوسفی شیخ‌رباط

اقتصاددان و استادانادشگاه مفید

دایه می، یادآور درگذشت‌حجت‌الاسلام جمی، روحانی اخلاق‌مدار و مردمی و اهل سیاست و مبارزه است. او اهل سیاست بود اما همواره به اصول اخلاقی پایبند بود. روحانیت امروز و سیاست‌مداران به‌شدت به چنین شخصیت‌هایی نیازمندند. بردیو برای اولین بار از کلمه سرمایه‌نمادین استفاده کرد. هرگاه در کشوری یک بنای تاریخی مانند تخت جمشید و سی‌وسه پل، یک پدیده فرهنگی مانند نوروز، یک شخصیت تاریخی مانند کوروش، مولوی، حافظ و… به مرزی برسد که وقتی شما نام آن را می‌شنوید، احساس احترام و غرور کرده و به‌اصطلاح کلاتان را از سر برمی‌دارید، سرمایه‌نمادین رخ داده است. سرمایه‌نمادین موجب ارزش‌آفرینی اقتصادی برای کشور است. به همین دلیل بسیاری از جوامع در تلاش هستند تا سرمایه‌های نمادین را به نام خود ثبت کنند. ترکیه با مولوی چنین کرد و از این طریق درآمد زیادی کسب می‌کند. تاجیکستان نیز برخی سرمایه‌های نمادین ملی ما را به خود اختصاص داد و ما نسبت به این سرمایه‌های ارزشمند در غفلت هستیم. سرمایه نمادین می‌تواند حس همبستگی و غرور ملی جامعه را افزایش داده و به توسعه کشور کمک کند. امارات هنگام انقلاب ایران، کشوری با بیابان‌های شنی داغ، فاقد نیروی انسانی و هویت تاریخی بود. اما این کشور فضایی ایجاد کرد که همه اعم از مسلمان و مسیحی، اماراتسی و غیراماراتسی در کنار هم بتوانند خوب زندگی کنند و سرمایه اجتماعی و حس تعلق را در جامعه تقویت کرد.

۵

برادر گرامی جناب آقای دکتر پیروز حناچی

درگذشت مادر گرامیتان را صمیمانه تسلیت می‌گویم.

از خداوند سبحان برای آن مرحومه غفران و برای

بازماندگان صبر آرزو مندم.

مهدی رحمانیان